

Else Marie Jakobsen

Dromedarene og tekstilkunsten, 1994

Resepsjonen av kunst, kamp for tekstilkunstens status og innskriving i kunsthistorien står i sentrum i Else Marie Jakobsen billedvev *Dromedarene og tekstilkunsten*, som finnes i Stortingets kunstsamling fra før. Vi ser en tekstilflate motivisk fylt opp av tre dromedarer, overlappet av mønsterbiter med rød dekor, mange hender inn fra øvre venstre hjørne og et skjematisk oppdelt billedfelt i midten man gjenkjenner som Peder Balkes romantiske landskapsmaleri *Fyr på den norske kyst* fra 1855. Bak disse hovedfigurene flyr skrifttegn mot den hvite bakgrunnen, i skjønnskrift står det gjentatte ganger «j'accuse», og «EMJ», kunstnerens egen signatur, hele fem ganger. Denne oversigeringen veier opp for det som har vært en historisk undersignering av kvinnelige kunstnere.

Jakobsen tematiserer på symbolsk vis underrepresentasjonen av kvinner i kunsten og de ulike mottagerapparatene for billedkunst og tekstilkunst. De vedde dromedarene representerer (ifølge henne selv) mannlige kunsthistorikere; dovne, enpuklede vesener som drøvtygger sitt utvalgte materiale, som Balke-maleriet da blir en ikonisk variant av. Det stormfulle motivet behandles med fagpampenes sedvanlige oppstyking og analyse. Videre refererer Jakobsen til forfatteren Émile Zolas kjente *J'accuse* (jeg anklager), brevet hvor han beskyldte den franske regjeringen for antisemittisme i forbindelse med den urettmessige fengslingen av offiseren Alfred Dreyfus for spionasje, noe som skapte et enormt engasjement i Frankrike i 1898. Jakobsen har en annen kampsak: anerkjennelse av tekstilkunst på lik linje med malerier og skulpturer, noe hun forsøkte å implementere som kunstnerrepresentant i Nasjonalgalleriets styre 1979-1981. Interessen for den kvinne-dominerte tekstilkunsten var minimal, og en serie sterkt institusjonskritiske tepper var et direkte resultat av frustrasjonen – eksemplifisert ved *Dromedarene og tekstilkunsten*.

Jakobsen ble født i 1927, og hadde sin debututstilling på Kunstnerforbundet i Oslo i 1966. Fra hjembyen Kristiansand var hun aktiv med ny produksjon nesten helt frem til sin død i 2012. Hun var en sentral fornyer av den norske

tekstilkunsten fra 1950-årene og fremover, og mange av hennes arbeider kan forstås som forsøk på oppreisning av fenomener med allment lav status. Kvinners rettigheter, og mer spesifikt kritikk av forminskningen av tekstilarbeid som et «kvinnelig» domene, er gjennomgående temaer i hennes tekstile produksjon – som da hun laget et teppe til minne om sin egen mor, hvor utslitte vaskefiller og morens gamle putevar og duker var vevd og brodert inn. Hennes engasjement og motstand mot totalitære trekk i samfunnet var sterkt; billedveven ble et medium for ytring og budskap.

I tekstilene visualiserte hun både lokale feider og storpolitikk, miljøvern og overforbruk. Den norske tekstilhistorien ble i det monumentale hovedverket *Den røde tråd* (1981) i Real-fagbygget ved Universitetet i Bergen fremstilt i en kronologisk oversikt fra vikingtiden til vår tid, blant annet med innfelte kopier av Frida Hansen og Hannah Ryggens verk. Sistnevnte var en stor inspirator for Jakobsen.

I en viss utstrekning anvendte Jakobsen eksperimentelle, resirkulerte materialer, selv om hennes utgangspunkt i ull, lin og silke var mer tradisjonelt. Hun var også kjent for sine mange kirkekunstoppdrag, hvor hun brukte et konkret billedspråk og serverte budskap rett-på-sak. I altertavler kunne hun bruke tekstile virkemidler som innslag av vrakgods, fiskegarn og steiner; symboler på de svakeste og skadeskutte i samfunnet som trengte nåde. Jakobsens billedvever var dynket i solidaritet, men kunne også være agiterende - noe *Dromedarene og tekstilkunsten* er et godt eksempel på. •

ELSE MARIE JAKOBSEN

Else Marie Jakobsen (f. Kristiansand, Norge, 1927) har diplom fra Statens Håndverks- og kunstindustriskole og ble uteksaminert i 1950. Etter det hadde hun praksis ved gobelinvervstedet «De Knipscheer» i Nederland. Hun har holdt en rekke separatutstillinger i Norge og Norden, og deltatt i et titalls større gruppeutstillinger i inn- og utland, blant andre disse: Den internasjonale tekstilbiennalen i Lausanne, (1965), Vandreutstilling i USA (1970), «Norsk vevkunst i det 20. århundre», Henie Onstad kunstsenter, Høvik (1970), «Kvinnen og kunsten»

Kunstnerens hus (1972) og Nordisk tekstiltriennale (1973). I 1998 ble hun utnevnt til Ridder av 1. klasse St. Olavs Orden og i 2008 ble hun æresdoktor ved Det teologiske Menighets-fakultetet. Jakobsens arbeider er innkjøpt av blant andre Norsk kulturråd, Nordenfjeldske kunstindustrimuseum og Nasjonal-museet. Hun vant også store utsmykningskonkurranser, to av hennes mest kjente verker finnes på realfagbygget ved Universitetet i Bergen og i Erkebispegården i Trondheim. Else Marie Jakobsen døde 12. desember 2012.